Nemějte starost

Původ materiálu
Marek Zikmund
Pořadí v lekci
35

Téma

Zatímco první postní neděle nám staví před oči Ježíše Krista, téma druhé postní neděle se zaměřuje osobně na nás. Starám se o to, co je opravdu potřeba, co mě neodvádí od následování Ježíše, anebo se točím jen kolem sebe a naplňování svých nároků?

Cíle

- Děti se učí mít otevřené oči pro krásu a péči, kterými nás Pán Bůh zahrnuje.
- Děti uslyší, že víra není pouze nedělní — sváteční záležitost, ale že Bůh chce, abychom mu svěřili celý svůj život, neboť nás dobře zná a ví, co potřebujeme.
- S dětmi objevujeme, že na prvním místě nejde o vlastní zabezpečení, ale k čemu nás Bůh chce použít.

Pro učitele

Poznámky k příběhu

Řecký výraz pro pečování (merimnan) obsahuje existenční úzkost, starost, která člověka natolik stravuje, až se stává otrokem svých potřeb.

Ježíš zde nevyzývá k bezstarostnosti, ale k vděčné důvěře, že je tu Bůh, který ví, co potřebujeme. Taková důvěra se projevuje modlitbou a dobročinností (Mt 6,1–8; 7,7–11). Celý Nový zákon staví proti sobě starost o „věci Páně“ (1 K 7,32) a péči o věci tohoto světa (L 21,34). Ne že by člověk nesměl pečovat o svůj život, ale bude souzen podle toho, jak pečoval o druhé (Mt 25,35nn).

Což není život víc než pokrm? — Jakkoliv je pokrm podmínkou k životu, závisí život zcela podstatně na Bohu, (Mt 4,4) který jej dává.

Váš nebeský Otec — Otec Ježíše Krista a skrze něho náš Otec. Bůh, kterého skrze Ježíše církev vyznává a přiznává se k němu jako ke svému Otci (Ř 8,15).

Kdo z vás může o jedinou píď prodloužit svůj život? — lze také přeložit jako „prodloužit svoji postavu“. Jde o nemožnost prodloužit lhůtu života, podobně jako nelze prodloužit svou postavu.

Polní lilie, purpurové květy, na jaře pokrývají celou Galileu. Svou přirozenou krásou předčí Šalamounovu nádheru, popsanou např. v 1 Kr 10,4–29. Jejich vůně připomínala myrhu (Pís 5,13).

Malověrní — výraz, který měl v židovstvu svou tradici. Malověrní byli např. ti Izraelci, kteří chtěli při putování pouští sbírat manu v sobotu. U Matouše je tento výraz použit často. (8,26; 14,31; 16,8) Evangelium ukazuje, jak jsou Ježíšovi učedníci ohroženi nedověrou a podléhají slabosti nebo strachu. Vystihuje situaci církve ve své době.

Matouš tady navazuje na modlitbu Páně (6,7n). Následující verše je třeba číst v souvislosti s modlitbou církve, která spoléhá na to, že nebeský Otec ví, co potřebuje. Ještě dřív, než o to začne prosit. Jinak by se to mohlo stát výzvou k asociální bezstarostnosti.

Království Boží je spojeno s Ježíšovou osobou. Rozprostírá se všude tam, kam přichází Ježíš a je zvěstováno jeho slovo.

Tady jde o Boží spravedlnost, kterou se projevuje jeho moc v životě učedníků. Nejde o pouhé pasivní čekání na Pána, nýbrž o vnitřní postoj a konkrétní práci pod Boží vládou. Vše ostatní bude přidáno.

Lačnící a žíznící po spravedlnosti jsou ti, kdo dychtí po životě, ke kterému může Bůh přitakat. Vědí o autoritě, která je přesahuje, i o tom, že sami neučiní spravedlnosti zadost (Ž 143,2). Proto volají k Bohu: Dej mi poznat cestu, po níž mám jít… Nauč mě plnit tvou vůli. (Ž 143, 8.10) Člověk nežije ve stavu spravedlnosti, nýbrž ji hledá, jde po ní, ptá se, co je právě teď spravedlivé a co pro to má udělat. Proto: Hledejte především jeho království a spravedlnost… Je to výzva k akci.

Království a spravedlnost odpovídají prvním dvěma prosbám modlitby Páně, další prosby zahrnují všechno ostatní, o čem Otec ví, že to budeme potřebovat. Modlitba Páně má svou obdobu v Ježíšově modlitbě v Getsemane (Mt 26,38–46), a tak nás vede na cestu následování a nesení kříže.

Nedělejte si starosti o zítřek — důraz na přítomnost, kterou máme žít plně (srov. knihu Kazatel: Důraz na pomíjivost věcí a životů není výraz skepse, nýbrž stimulem k plnému prožití toho, co je teď.) Úzkosti o zítřejší den nám berou pokoj, který dává Kristus (J 16,33; 14,27).

Poznámky k tématu období

Nejvlastnějším záměrem postního období je oprostit se od zbytných věcí, abychom se o to lépe mohli soustředit na to, co je důležité. Abychom měli před očima Ježíše Krista. Jak píše D. Bonhoeffer: „Jako noha klopýtá a ruka sahá vedle, je-li oko zakalené, jako je celé tělo v temnotě, zhasne-li zrak, tak je také následovník jen potud ve světle, pokud hledí prostě ke Kristu a netěká-li sem a tam.“ (Následování) Tím je vyjádřen nejvlastnější smysl doby postu. Jistě, dalo by se namítnout, že o to jde každý den, každé období, bez ohledu na ty či ony svátky. Jak o tom mluví autor epištoly Židům: vytrvejme v běhu, jak je nám uloženo, s pohledem upřeným na Ježíše… (12,2). Tím je, či má být charakterizován každodenní život ve víře. Život, který je poznamenán Božím oslovením a jeho následováním. A přece, postní čas, který ústí do oslavy Kristova vzkříšení, má v sobě zvláštní formační potenciál, právě svým výhledem na Velikonoce, střed a vrchol církevního roku.

Úskalí

Vyzývá-li Ježíš: Nebuďte ustaraní, nedělejte si starosti, v žádném případě to neznamená: nepracujte! Složte ruce do klína! Myslí se tím, že člověk se má pilně starat o své živobytí, ale nemá si kvůli tomu lámat hlavu, strachovat se a hroutit. Ježíš upozorňuje, jak nebezpečné může být zapomínat na Stvořitele všech věcí.

Následování Pána Ježíše nebylo a není snadné. Ostatně on sám nic takového nikomu nesliboval. Stále se budeme potýkat s problémy: co bude k jídlu, kde najít peníze na nové oblečení? Jak vyjdeme s bydlením? O to spíš máme přemýšlet a mluvit o tom, co je v našem životě na prvním místě. Ježíš neříká, že jídlo a šaty jsou nedůležité. (Připomeňme si příběhy o nasycení, nebo otce, který přijímaje nalezeného syna hledá nejlepší oděv, kterým by jej oblékl.) Pro mnohé lidi na světě je chudoba a hlad základním problémem. Ježíš říká: Dejte věci do správného pořadí. Pán Bůh patří na první místo, jemu důvěřujte. Připomínejte si, že Bůh má o vás zájem. „Pohleďte na nebeské ptactvo: neseje, nežne, nesklízí do stodol, a přece je váš nebeský Otec živí.“ (v. 26) Ve Starém zákoně to vystihuje Žalm 23, v Novém zákoně apoštol Pavel je plně spokojen v síle, kterou mu dává vzkříšený Kristus (Fp 4,11–13). Ne nadarmo bývají právě tyto dva biblické texty mezi nejčastěji citovanými.

Poukázáním na ptactvo a polní lilie, o které nebeský Otec denně pečuje, chce Ježíš ukázat, že nebeský Otec si vzal na starost i naše zaopatření. „Váš Otec ví, co potřebujete!“ Nejedná se však o splnění našich přání a domnělých nároků, moderně řečeno práv, nýbrž o to, co potřebujeme k životu.

Jen jedna starost je tady oprávněná: jak naplnit Boží vůli. Proto Ježíš vyzývá: „Hledejte nejprve Boží království!“ To znamená: Dejte Boží vůli v podobě jeho slova a v osobě Ježíše Krista na první místo ve svém životě. A vše ostatní vám bude přidáno.

Pro děti

Pro předškolní a mladší děti

Dnes jsem si přinesl lilii. Jak se vám líbí? Proč myslíte, že jsem ji přinesl? Protože o ní v evangeliu mluví Pán Ježíš. Pamatuje si někdo z vás, co Pán Ježíš říkal o lilii?. O nic se nestará, a přece je krásná. Stará se o ni Pán Bůh. Ježíš dokonce říká, že se nemáme o nic starat. Jak to myslí?

Katka má dnes moc špatný den. Paní učitelka jí včera řekla: „Katko, zítra tě vyvolám na opravu básničky, tak se ji dobře nauč!“ Jenže Katce se básnička moc nelíbila a ne a ne se ji naučit. Co když zase dostane pětku? Samým strachem ji v noci pronásledovaly tak špatné sny, že byla co chvíli vzhůru. Celá nevyspalá šla do školy. Představovala si, jak bude kamarádce vyprávět, co všechno se jí zdálo. Jenže Verča, její nejlepší kamarádka si právě povídala s Luckou a obě se něčemu smály. „Čemu se smějete?“ chtěla se Katka zapojit do hovoru. „Co se staráš? Po tom ti nic není!“ odbyla ji Lucka. Katce bylo do breku. Co když se s ní Katka už nebude kamarádit? Co když si bude pořád povídat s Luckou, která má stále nějaké nové oblečení? Proč jí, Katce také maminka nekupuje něco pořádně moderního, aby se mohla „ukázat“? To by u holek měla jistě větší cenu! „Katko, Katko!“ slyší najednou volat svoje jméno. Paní učitelka ji volá k tabuli. Jenže Katka má v hlavě zmatek. Jak jen ta básnička byla? Katka plete slova a paní učitelka se mračí. „Sedni si!“ slyší nakonec.

Možná jste každý něco z Katčiných neúspěchů zažili na vlastní kůži. Jestli ano, pak dnešní evangelium patřilo právě vám. Podívejme se ještě jednou na to, co prožívala Katka: měla takový strach ze zkoušení, že nemohla ani spát a šla do školy, kde byla unavená a nervózní. Měla strach, že ji opustí kamarádka, pak měla strach, že nemá moderní oblečení… strach, strach, strach… Strach, který okrádá člověka o spánek a klid. Toho nás chce Pán Ježíš ušetřit, když říká: „Nemějte starost o svůj život…“

Ale copak máme jen sedět a o nic se nestarat? To ne. Ale je potřeba umět rozlišovat, co je opravdu potřeba, a co tak nutné není, o co se starat nemusím. A když si to takto přeberete, třeba i s pomocí rodičů, poznáte, že těch věcí, o které se zbytečně staráme a které nás okrádají o klid, je víc než je nutné.

Aktivita

Velký plakát rozdělíme na dvě poloviny, levá polovina může být ozdobena usmívajícím se smajlíkem, pravá polovina smutným.

Můžeme mít plakát dopředu předepsaný a s dětmi si o tom povídat, případně můžeme text psát společně.

Bůh mi dal oči — mohu je otevřít a vidět	Bůh mi dal oči — mohu je zavřít a dělat, že nevidím
Očima mohu…	Očima mohu…
…vidět barvy, lidi, zvířata a květiny a žasnout	…přehlédnout, jak se o nás Pán Bůh stará
…uvidět, kde se děje bezpráví a nespravedlnost	…dívat se na špatné věci a být slepý k tomu, co je důležité
…uvidět v očích druhého člověka, jestli je šťastný nebo smutný	…vidět jen sebe a to, po čem toužím
…objevit každý den něco nového a radovat se z toho	…přehlížet malé a nepatrné
…vidět, komu se nedaří a kdo potřebuje pomoc	…nevšimnout si, že je někdo smutný
…číst, dívat se a pracovat na počítači	…druhého přehlížet a vyvyšovat se nad něj

Pro starší děti

- „Chcete vyhrát půl milionu korun? Pokud si vyberete zboží z uvedené nabídky, dostanete se do slosování. Neváhejte, čeká na vás výhra!“ Už jste někdy dostali podobnou nabídku poštou? Nabídka rychlého zbohatnutí často nutí koupit něco, co bychom si jinak nepořizovali. Je to apel na naši chamtivost: máme naději, že dostaneme něco za nic.
- Verš 25: Starost o potravu a oblečení: kdo se stará jen o to vnější a postaví to na první místo ve svém životě, ztratí brzy ze zřetele Pána Boha. Společně hovoříme o tom, kde u nás začíná nezdravá starost o jídlo a oblečení. Jak se s tím vyrovnáváme v každodenním životě? Zde můžeme s dětmi mluvit o módě a zeptat se jich, jak se k ní stavějí. Nebo o jídle a jak si v něm vybíráme.
- Verše 26–30: Boží péče o nás se projevuje ve dvojím ohledu:
    1. Bůh se stará, abychom si mohli pořídit oblečení a pokrm, a to v takové míře, abychom mohli pamatovat na ty, kdo jsou zrovna v nouzi.
    2. Bůh o nás natolik pečuje, abychom se nejen těšili z darů tohoto světa, ale měli naději na věčný život. Společně mluvíme o tom, proč bývá často malověrní a tak málo důvěřujeme Ježíši Kristu.
- Verše 31–32: Bůh ví, co potřebujeme: Odpovědně se starat je správné. Úzkostlivá ustaranost, snaha zajistit si život bez Pána Boha, je špatná, zotročující. Spolu hovoříme o tom, co opravdu potřebujeme k životu a co ne. Jak zacházíme se svým „bohatstvím“ a jak se můžeme učit skromnosti.

- Verš 33: Jediná starost, která je oprávněná:

  Jak mohu sloužit svému Pánu? S tím, co mám, jaký jsem. Vždyť jsem natolik obdařený, aby si mě Pán Bůh použil ke svému dílu. Tady můžeme s dětmi rozvést, jak jsme a můžeme být užiteční mezi druhými. Třebaže to není přímo tématem tohoto oddílu, je na místě propojit Ježíšovu výzvu „Nestarejte se“ s přemýšlením, jaké je mé místo v konkrétním společenství, v rodině, ve sboru. Ježíšova slova odvádějí pozornost od zájmu o sebe ve prospěch aktivního hledání Božího království, toho, k čemu mě Bůh pověřuje v životě mezi druhými a pro ně.

- Ježíš nás učil, abychom nebyli chtiví po spoustě majetku, který je pomíjivý a odvádí člověka od důvěrného spolehnutí na Pána Boha. Místo toho máme být vedeni úsilím být bohatými v Božích očích. Potom se nebudeme trápit nad tím, co (ještě) nemáme. Naopak, otevřou se nám oči pro to, jak jsme obdařeni, abychom sami byli pomocí a požehnáním pro druhé.

Aktivita

Požádej dobrovolníka, aby si lehl na kus tapety nebo papíru, a jiný z dětí jej obkreslí. Vystřihněte obrys, pod ním nechte místo pro biblický verš „Nemějte starost o svůj život“ (Mt 6,25). Dejte dětem časopisy nebo katalogy a děti z nich vystřihnou různé luxusní zboží. Obrázky přelepte na postavu, takže vznikne koláž.

Písmena biblického verše lze napsat jen v obrysech, děti mohou každé písmeno vybarvit.

Pomůcky: balicí papír, fixy, časopisy, katalogy, lilie.

Přesah

Ježíš upozorňuje na významnou skutečnost, že nás tolik neohrožuje nejistota vnějšího světa jako spíše péče o náš vnitřní svět. Je tady spojitost: Čím úzkostlivěji se o sebe staráme, čím větší komfort vyžadujeme, tím nehostinněji se jeví okolní svět. A jako by vyhrožoval: bojte se mě, nic vám nedám zadarmo. Na to Ježíš odpovídá: nebojte se. A máte-li strach, hleďte se jej zbavovat. Neboť čím víc se staráme o jistoty a své bezpečí, o to víc hrozí, že se Bůh pro nás stane pouhým automatem na zbavování těžkostí.

Totéž platí v případě našeho vnitřního života. I tady slyšíme, abychom jen nepečovali o vlastní blaho; nebudeme-li se zavírat před problémy a nouzí našich bližních, pomůže nám to osvobodit se od svazující vlastní péče o sebe. To můžeme vztáhnout i na to, co se v současnosti nazývá vyhoření. Anselm Grün (v knize Deprese jako šance) radí depresivní onemocnění integrovat do

své duchovní cesty. Spolehnout se na modlitbu, meditaci, spojení s Bohem. Někdy může být nezbytné přijmout medicinální či psychologickou pomoc, duchovní přístup nám však může pomoci uvidět svou nemoc i sebe v jiném světle, před Boží tváří. Mnoho moderních duševních chorob je následkem odpoutání člověka od svého Stvořitele a zaměření se na svou osobu, svůj blahobyt a svá práva. Poznávejme Ježíše nejen jako pastýře, ale též jako toho, kdo nás konfrontuje s naší neschopností vydržet únavu, přemáhat překážky a tím i duchovní malátnost. Ježíšova výzva byla jasná „Nepečujte“ a „Bděte se mnou.“ Neslyšíme od něj pouze laskavé povzbuzení, ale především ujištění, že je přítomný v našich životech, se kterým má svůj záměr. Na tom má stát naše vůle a odhodlání.

Liturgie

Písně

Svítá: 61 — *Hledejte především*; 284 — *Radujte se, bratři*; 368 — *Víc, než oko spatřit smí*

Evangelický zpěvník: 545 — *Otče náš všemohoucí*

Haleluja Amen: 143 — *Pane, dnešek je den chvály* (BTS 3); 5 — *Pane Bože náš* (BTS 15); 14 — *Někdo mě vede za ruku* (BTS 22);

Biblický text k zapamatování

Hledejte především jeho království a spravedlnost, a všechno ostatní vám bude přidáno. (Mt 6,33)

Modlitba

Pane, díky tobě víme, proč žijeme. Ty jsi nás stvořil a tak bohatě obdařil vším, co potřebujeme. Prosíme, ať umíme od tebe vděčně přijímat, za to děkovat a nebát se tě následovat i na neschůdných a nepřívětivých cestách. Amen.

Odkaz na píseň
Hledejte především (SV61)
Radujte se, bratři, neboť blízko je Pán
Víc, než oko spatřit smí (SV368)
Otče náš všemohoucí, jenž vše živíš svou mocí
Pane, dnešek je den chvály (BTS3)
Pane Bože náš
Někdo mě vede za ruku (BTS22)
Cílová skupina

Školní

Předškolní

Katechetické cykly

Církevní rok

Biblický odkaz (kat)

Matouš 6,25–34